

ЗАУВАЖЕННЯ

до звіту експертної групи

Відповідно до пункту 17 розділу II Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 4 липня 2024 року за № 1013/42358, ознайомившись із звітом експертної групи

Назва ЗВО **Київський столичний університет імені Бориса Грінченка**

Назва ВСП ЗВО *не застосовується*

ID освітньої програми в ЄДЕБО **62958**

Назва ОП **Екстремальна та кризова психологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Спеціальність **053 Психологія**

Спеціалізація (за наявності) *відсутня*

Рівень вищої освіти **Магістр**

Вид освітньої програми **Освітньо-професійна**

заклад вищої освіти надає мотивовані **зауваження до нього**:

Відповідь на звіт експертної групи висвітлена у файлі, що додається.

Додатки:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Відповідь на зауваження ЕГ_ОПП Екстремальна та кризова психологія.pdf</i>	lkOBo6WkoYa9BlCt8hHFwqLb+pHV2QDbxr9fDnlyl dk=

Шляхом підписання цих зауважень запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

ПІБ: **ТУРУНЦЕВ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ**

Дата підпису: 03.11.2025 р.

**Відповідь на зауваження та рекомендації експертів
з акредитації освітньо-професійної програми
«Екстремальна та кризова психологія»
спеціальності 053 Психологія
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка**

Керівництво Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, науково-педагогічні працівники та гарант освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія» спеціальності 053 Психологія висловлюють подяку за фахову експертизу освітньої програми та рекомендації експертної групи. Звіт експертної групи уважно вивчено та проаналізовано. Загалом погоджуємось із висновками експертної групи, однак маємо деякі аргументи та пояснення щодо висловлених ЕГ зауважень і рекомендацій за відповідними критеріями.

Критерій 1. Проєктування освітньої програми. Рівень В.

Недоліків не виявлено.

Рекомендація до підкритерію 1.1: зважаючи на наявність виробничої (діагностичної) практики в ОП, було б доцільно виділити окремий освітній компонент, що дозволить здобувачам системно набутися психодіагностичні компетентності. На це вказує зворотній зв'язок здобувачів освіти за результатами проходження виробничої (діагностичної) практики (<https://surl.li/pnejsz>), серед них є така пропозиція: «Так як в мене немає бакалаврського психологічного рівня освіти, мені не вистачало інформації і розуміння, як оформлювати протоколи».

Відповідь університету: вступ на магістерську освітню програму, спрямовану на опанування психологічного фаху, передбачає сформованість у вступника базової психологічної компетентності, в тому числі у галузі психодіагностики, незалежно від наявності/відсутності у нього ступеня бакалавра з психології. Приміром, програма фахового іспиту з психології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, яка цілком відповідає змісту ЄФВВ, містить розділ «Методи психології», що корелює зі змістом психодіагностики (<https://surl.li/bxvfrt>). Відтак, навчання здобувачів на ОП «Екстремальна та кризова психологія» має на меті не започаткування, а розширення, поглиблення та систематизацію психодіагностичних компетентностей. Це відбувається шляхом опанування змісту таких навчальних дисциплін, як ОК 2 «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» (лекції 3, 6, 7, семінарські заняття 4, 5, 7); ОК 3 «Екстремальна психологія з практикумом» (лекція 5, семінарські заняття 3, 4, практичні заняття 7, 8); ОК 4 «Життєві кризи особистості» (лекція 7-8, практичне заняття 1, семінарські заняття 3, 4); ОК 5 «Практикум з кризового консультування» (лекції 2, 3, 5, практичні заняття 2, 4, 6); ОК 6 «Психологія війни та збройних конфліктів» (лекція 5,

практичні заняття 3, 9, 12); ОК 7 «Психологія насильства» (лекція 5, семінарські заняття 2, 5); ОК 8 «Психічна травма та посттравматичний стресовий розлад» (лекція 3, семінарські заняття 3, 5, практичні заняття 5, 6). Також систематична взаємодія з науковими керівниками в межах підготовки кваліфікаційної магістерської роботи забезпечує прикладне застосування здобувачами отриманих психодіагностичних компетентностей під час укладання плану емпіричного дослідження, реалізація якого відбувається під час виробничої (діагностичної) практики. Додатковим ресурсом для цього є каталог стандартизованих діагностичних методик, розміщений на сайті випускової кафедри (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-psykholohii-osobystosti-ta-sotsialnykh-praktyk/navchalno-metodychna-robota/4750-korysni-posylannia-dlia-zdobuvachiv-osvity.html>).

Щодо опитування здобувачів з питань проходження виробничої (діагностичної) практики: вищезгадана пропозиція вже взята до уваги – у програмі практики, затверджену на 2025-2026 н.р. є Додаток В, який містить шаблон оформлення протоколу психодіагностичного обстеження особистості, також шаблон розміщений у відповідному ЕНК. У затверджені на 2025-2026 н.р. програми інших виробничих практик (консультаційної, профілактично-корекційної) та відповідні ЕНК додані шаблони оформлення протоколу консультаційної бесіди, протоколу спостереження психокорекційного заняття, оформлення психопрофілактичного заходу (<https://surl.li/ecxivd>).

Все вищезазначене є свідченням достатнього підґрунтя для системного збагачення здобувачами психодіагностичних компетентностей та нівелює запит на виділення для цього у ОП окремого освітнього компонента.

Рекомендація: гаранту ОП та робочій групі при наступному перегляді ОП розглянути можливість оптимізувати вибіркового блоку «Ментальне здоров'я», замінивши загальнопсихологічні дисципліни («Психологія особистісного добробуту», «Дизайн ментального простору») на ОК, що безпосередньо пов'язані з екстремальною психологією. Це дозволить підвищити профільність програми та її практичну спрямованість на підготовку фахівців екстремального профілю діяльності.

Відповідь університету: розроблення вибіркового блоку 2 «Ментальне здоров'я» як альтернативного до вибіркового блоку 1 «Кризове консультування» відбувалось з метою поглиблення фахової компетентності здобувачів, їхньої здатності до розвитку, відновлення та збагачення ментального здоров'я та психологічного добробуту особистості в умовах невизначеності та складності її життєдіяльності. Беручи до уваги актуальність проблеми підтримки ментального здоров'я українців, робоча група здійснюватиме перегляд весною 2026 року змісту цього блоку, попередньо провівши опитування здобувачів, працевластованих і науково-педагогічних працівників щодо його наповнення навчальними дисциплінами, в тому числі й пов'язаними з екстремальною психологією.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми. Рівень В.

Недолік: несуттєвим недоліком є те, що у навчальному плані не відведено часу на підготовку до атестаційного екзамену, що вказує на деякі неточності у відображенні фактичного навантаження здобувачів на ОП.

Рекомендація: Гаранту ОП та робочій групі ОП до початку нового навчального року в новій редакції навчального плану виділити час на підготовку до атестаційного екзамену для відображення фактичного навантаження здобувачів на ОП.

Відповідь університету: атестація студента – це встановлення відповідності засвоєних студентами рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти (п. 6.3 Положення про організацію освітнього процесу в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка <https://cutt.ly/yeOi3cBf>). Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія другого (магістерського) рівня вищої освіти обсяг підготовки за освітньою програмою має становити 90 кредитів. Відтак атестація – це спосіб перевірки здобутих (в обсязі 90 кредитів) результатів навчання відповідної освітньої програми, отже підготовкою є весь період навчання. З огляду на викладене і керуючись «Положенням про освітні програми Київського столичного університету імені Бориса Грінченка» <https://cutt.ly/ue3DhIWO> в освітніх програмах не виділяються кредити на таку форму атестації, як Атестаційний екзамен. Водночас зазначимо, що відповідно Додатку В Положення про освітні програми Київського столичного університету імені Бориса Грінченка при розробці графіка освітнього процесу передбачено виокремлення одного тижня для кожної форми атестації за ОП. Отже фактичний час на підготовку до Атестаційного екзамену здобувачам забезпечується.

Зауваження у підкритерії 2.7: за результатами опитувань виявлено достатній рівень задоволеності здобувачів підходами щодо організації освітнього процесу. Разом з тим у ході опитування частина здобувачів висловила побажання щодо надання детальніших інструкцій із користування системою електронного навчання (ЕНК) та чітко виставляти дедлайни здачі робіт в ЕНК (<https://surl.lu/zrdogk>; <https://surl.lu/pcvjbm>).

Рекомендація: гаранту ОП та заступнику завідувача НДЛ цифровізації освіти систематично здійснювати роз'яснення здобувачам вищої освіти щодо використання ЕНК (надсилати здобувачам рекомендації або посилення на короткі відеоінструкції щодо ефективного користування ЕНК).

Відповідь університету: вступні інструктажі щодо використання електронного середовища Університету (корпоративна пошта, персональний Е-кабінет, платформа Е-навчання) здобувачі отримують на початку навчання під час зустрічі з адміністрацією факультету та гарантами ОП (<https://surl.li/ujqwx>). Для здобувачів надаються інструкції через рубрику Цифрового кампуса «Студентам»

(<https://surl.li/zhckps>), огляд системи Е-навчання Університету (<https://surl.li/jyfwzd>). На сайті НДЛ цифровізації освіти у вільному доступі розміщено рубрику «Підвищення цифрової компетентності: інструменти для онлайн-навчання» (<https://cikt.kubg.edu.ua/>). Конкретизовані роз'яснення щодо роботи з контентом ЕНК надаються кожним НПП на початку вивчення здобувачами навчальної дисципліни. Також здобувачі можуть звернутись за роз'ясненнями до помічника декана з ІКТ Горбатюк С.В. (<https://surl.li/kqrcyk>). Відтак, відбувається системне роз'яснення здобувачам вищої освіти щодо використання ЕНК.

Зауваження щодо чіткого виставлення дедлайнів здачі робіт в ЕНК донесено до відома НПП задля їхнього відповідного реагування.

Рекомендація: гаранту ОП та робочій групі при наступному перегляді ОП розглянути можливість інтеграції психодіагностичного компоненту в рамках окремої дисципліни (наприклад, «Діагностика та корекція кризових станів особистості»). Наразі психодіагностичні методики розглядаються фрагментарно у межах кількох дисциплін. Зважаючи на наявність в ОП виробничої (діагностичної) практики, було б доцільно виділити окремий освітній компонент, що дозволить здобувачам системно набути психодіагностичні компетентності та ефективно застосовувати їх у практичній діяльності

Відповідь університету викладено вище щодо критерію 1.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання. Рівень В

Недолік: несуттєві недоліки виявлено за підкритерієм 3.2: передумовою вступу, що зазначено у профілі освітньої програми, є лише наявність ступеня «бакалавр».

Рекомендація: гаранту ОП до початку вступної кампанії змінити передумови вступу на дану ОП, а саме доповнити «передумову вступу» не тільки на основі ступеня бакалавра, а і магістра (чи ОКР спеціаліста), навіть здобутого за іншою спеціальністю (за умови успішного проходження вступних випробувань), що буде узгоджуватися з Правилами прийому на навчання до Київського університету імені Бориса Грінченка в 2025.

Відповідь університету: розділ «Передумови вступу» в профілі ОП містить інформацію про нормативні обмеження (мінімально допустимий освітній рівень, конкретизація здобутої на попередньому рівні спеціальності тощо), які пропонуються як обов'язкові умови, без яких вступ на цю ОП буде неможливий. В цьому випадку визначено, що для вступу на освітню програму передбачено мінімально допустимий рівень освіти – «бакалавр», тобто вступ на цю освітню програму допустимий з наявністю ступеня вищої освіти не нижче бакалавра.

Отже вступники, які мають здобутий ступінь магістра (ОКР спеціаліста), який є вищим за ступінь бакалавра, мають право вступати на цю ОП.

Також зазначимо, що в Стандарті вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія для здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти (затвердженого наказом МОНУ від 24.04.2019 № 564) у Розділі III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти вказано, що, «Обсяг освітньо-професійної програми магістра на основі ступеня бакалавра становить 90 кредитів ЄКТС», тобто Стандарт передбачає мінімальну передумову вступу, що і знайшло своє відображення в освітньо-професійній програмі.

Рекомендація: гаранту ОП та НПП провадити заходи для стимулювання академічної мобільності серед здобувачів освіти протягом 2025-2026 н.р.

Відповідь університету:

Дякуємо за рекомендацію, візьмемо до уваги. Разом з тим зазначимо, що в університеті та на ОП відбувається системне інформування здобувачів освіти з метою стимулювання їхньої участі в програмах академічної мобільності. На загальноуніверситетському рівні таку інформацію надає НДЛ інтернаціоналізації вищої освіти на своїй веб-сторінці (<https://surl.li/jksxno>) на очних та онлайн зустрічах з групами студентів, здійснює супровід програм академічної мобільності. Також конкретні пропозиції надходять від стейкхолдерів та зарубіжних академічних колег, партнерів факультету і кафедри, про що інформуються й здобувачі освіти. Таким чином, здобувачі регулярно отримують актуальну інформацію щодо можливостей академічної мобільності та за бажанням беруть участь у цих програмах. У поточному навчальному році здобувачки Балашова В.А. і Гуляк Д.С. беруть участь у програмі академічної мобільності у межах реалізації німецько-польсько-українського проекту «Розвиток навичок у роботі для комунікації з дітьми та однолітками з різними формами інвалідності» (<https://surl.li/nlsoet>).

У 2025-2026 н.р. планується активізація заходів для стимулювання академічної мобільності здобувачів освіти, зокрема шляхом поширення інформації про можливості участі у програмах обміну (Erasmus+, подвійні дипломи, внутрішня академічна мобільність), проведення інформаційних зустрічей, консультацій та залучення партнерських закладів освіти. В межах внутрішньої мобільності планується її реалізація з закладом-партнером ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (кафедра психології та особистісного розвитку) та налагодження співпраці з Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка (кафедра психології розвитку та консультування).

Рекомендація: НПП протягом навчального року запровадити практику визнання та перезарахування результатів навчання в межах практичних та семінарських занять ОК, а не лише у межах зарахування окремих завдань самостійної роботи, здобутих в неформальній освіті.

Відповідь університету: дякуємо за рекомендацію, однак зазначимо, що вона вже втілюється. Так, здобувачі 1 курсу Петровій А.І. зараховане практичне завдання до семінарського заняття 2 «Вік як детермінанта життєвих криз» з ОК 4 «Життєві кризи особистості» на підставі сертифікату проходження тренінгу «Криза середини життя» обсягом 31,5 а. г. та практичне заняття 7 «Психотерапевтичні техніки при роботі з ПТСР» з ОК 8 «Психічна травма та посттравматичний стресовий розлад» на підставі сертифікату проходження курсу КППТ обсягом 47 а. г. (протокол 17 засідання кафедри психології особистості та соціальних практик від 17.10.2025 <https://surl.li/qevfbh>). Здобувачі поінформовані та можуть скористатись ресурсами сайту кафедри в окремій рубриці «Неформальна освіта» (<https://is.gd/7AJqSV>), де, зокрема, зазначена інформація щодо переліку освітніх платформ неформальної освіти, процедури та критеріїв визнання результатів курсів неформальної освіти, додані сертифікати здобувачів про неформальну освіту тощо.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою.

Рівень В.

Недоліки: несуттєвий недолік виявлено за підкритерієм 4.3: на сторінці кафедри представлено план роботи науково-практичних студій «Я-психолог» тільки за минулий 2024-2025 н.р.

Рекомендації: оновити план роботи науково-практичних студій «Я-психолог» на 2025-2026 н.р. протягом 1 семестру 2025-2026. Розробити і оприлюднити на сайті кафедри графік роботи наукового гуртка, протягом 1 семестру 2025-2026.

Відповідь університету: зауваження та рекомендацію щодо відсутності плану роботи науково-практичних студій «Я-психолог» за 2025-2026 н.р. приймаємо і зазначаємо, що він вже розміщений на сторінці кафедри (<https://is.gd/C7GKnq>), як і графік роботи наукового гуртка «Я- дослідник» (<https://is.gd/21rw42>). До роботи науково-практичних студій «Я - психолог» і наукового гуртка залучено ініціативні групи з 15 учасників – здобувачів 1 і 2 курсу ОП «Екстремальна і кризова психологія», ОП «Сімейна психологія», здобувачів бакалаврату 3-4 курсів ОП «Психологія бізнесу і управління», здобувачів 2-го курсу ОП «Соціальна психологія».

Зауваження у підкритерії 4.5: але ЕГ констатує, що останні публікації співробітників кафедри, які розміщені у репозиторії за 2023 р.

Відповідь університету: ця констатація не відповідає дійсності, оскільки за 2024 р. у репозиторії розміщено 27 публікацій співробітників кафедри, з них – 4 статті, опубліковані у наукометричних базах Scopus/Web of Science, за 2025 р. – 25 публікацій, з них – 3 статті, опубліковані у наукометричних базах Scopus/Web of Science (<https://surl.li/cnqdie>).

Рекомендація: активізувати та стимулювати участь викладачів та здобувачів в міжнародній академічній мобільності та міжнародних академічних проєктах протягом 2025-2026 н.р.

Відповідь університету: дякуємо за рекомендацію й інформуємо, що Університет Грінченка та кафедра психології особистості та соціальних практик відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (<https://cutt.ly/veWdl3xg>) постійно здійснює роботу щодо пошуку можливостей для міжнародної академічної мобільності викладачів і здобувачів. НПП кафедри встановлено та підтримуються академічні зв'язки з University of Tartu (Golovko Oleksandra), ANSB (Академією прикладних наук імені Стефана Баторія в Скерневіце, Prof. Dr. Teresa Janicka-Panek), University of Gdańsk Poland (Prof. Małgorzata Lipowska), Mykolas Romeris University Lithuania (Prof. Dr. Mindaugas Briedis).

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність. Рівень В.

Недолік: несуттєвим недоліком є те, що у навчально-методичних матеріалах виявлено відсутність уніфікації оформлення бібліографічних посилань відповідно до чинних нормативних вимог.

Рекомендація: НПП протягом 2025-2026 н.р. здійснити внутрішній методичний моніторинг навчально-методичних матеріалів з метою уніфікації бібліографічних посилань відповідно до чинних нормативних вимог.

Відповідь університету: дякуємо за рекомендацію, однак зазначимо, що оформлення НПП бібліографічних посилань відбувається на підґрунті: 1) чинних вимог ДСТУ 8302:2015, 2) міжнародним стилем оформлення літератури Американської психологічної асоціації (APA), що може сприйматись як порушення уніфікації. Разом з тим, на січень і серпень 2026 р. заплановане здійснення внутрішнього методичного моніторингу навчально-методичних матеріалів (робочих програм навчальних дисциплін, програм практик, контенту ЕНК) з метою уніфікації бібліографічних посилань відповідно до чинних нормативних вимог.

Критерій 6. Людські ресурси. Рівень В.

Недолік: недостатньо реалізована можливість залучення іноземних психологів-практиків до проведення гостьових лекцій, бінарних занять та інших форм взаємодії зі здобувачами вищої освіти за освітньою програмою «Екстремальна та кризова психологія».

Рекомендація: для модернізації освітнього процесу гаранту освітньої програми спільно з керівництвом факультету доцільно активізувати залучення

іноземних фахівців до освітнього процесу шляхом організації гостьових лекцій, бінарних занять, спільних семінарів та інших форм академічної взаємодії у межах 2025-2026 навчального року.

Відповідь університету: дякуємо за доречну рекомендацію, візьмемо її до уваги. Однак зазначимо, що впродовж реалізації ОП свідомо надавалась перевага залученню саме українських психологів-практиків до проведення гостьових лекцій, бінарних занять та інших форм освітньої взаємодії з метою викладу практичного досвіду надання психологічної допомоги клієнтам в складних умовах розвитку вітчизняного суспільства (виклики тривалої війни, порушення безпеки життєдіяльності, зовнішні міграції та внутрішні переміщення, реабілітація військовослужбовців і підтримка їхніх родин тощо).

Критерій 9. Прозорість та публічність. Рівень В.

Недоліків не виявлено.

Рекомендація до підкритерію 9.2: для подальшого вдосконалення рекомендується систематизувати дані про залучення різних категорій стейкхолдерів (здобувачі, викладачі, роботодавці) та регулярно публікувати звіти про результати обговорень, що підвищить рівень довіри і підтримку з боку спільноти.

Відповідь університету: вважаємо за потрібне зазначити, що результати щорічного залучення різних категорій стейкхолдерів до обговорення ОП систематично аналізуються та розміщуються у вільному доступі на сайті кафедри психології особистості та соціальних практик: опитування випускників і працевлаштування (<https://surl.li/rpayin>), здобувачів (<https://surl.li/nwnbqj>), обговорення НПП (протоколи 3 від 22.03.2021, 9 від 29.08.2022, 8 від 21.08.2023, 2 від 19.02.2024, 3 від 18.03.24, 5 від 17.03.2025 <https://surl.li/uvmjkb>). Окрім цього, відображення систематизації даних щодо обговорення ОП відбувається у таблиці врахування / відхилення пропозицій, яка оприлюднена на сайті кафедри психології особистості та соціальних практик (<https://surl.li/ffppmv>).

Рекомендація: відповідальному за наповнення сайтів у ЗВО: 1) розмістити програму атестаційного екзамену для ОП «Екстремальна та кризова психологія» на сайті кафедри психології особистості та соціальних практик.

Відповідь університету: дякуємо за рекомендацію, програму атестаційного екзамену вже розміщено на сайті кафедри психології особистості та соціальних практик (<https://surl.li/cnlbrh>). Однак зазначимо, що на Факультеті психології, соціальної роботи та спеціальної освіти оновлені та затверджені програми атестаційних екзаменів, як і інші супутні матеріали до підсумкової атестації, розміщуються на сайті у рубриці «Студентам – Підсумкова атестація» (<https://surl.li/xzgxrt>), про що поінформовані здобувачі.

Рекомендація: відповідальному за наповнення сайтів у ЗВО: 2) розмістити графік роботи наукових гуртків кафедри на 2025-2026 н.р. у вільному доступі на сайті кафедри психології особистості та соціальних практик.

Відповідь університету: дякуємо за рекомендацію, графіки роботи науково-практичних студій «Я-психолог» (<https://is.gd/C7GKnq>) і наукового гуртка «Я-дослідник» (<https://is.gd/21rw42>) вже розміщено на сайті кафедри у рубриці «Наукові гуртки».